

Mimarlık Mesleğine Kabul Süreci: Türkiye için bir Model Önerisi

Hande NALÇAKAN ÖZKAN* ve Ayfer AYTUĞ**

* İz Mimarlık
Tekirdağ, Türkiye
ORCID: 0000-0002-0741-8691
hande_nalcakan@yahoo.com

** Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0003-2280-7297
aaytuğ@fsm.edu.tr

Araştırma makalesi

Geliş: 09/03/2023
Son düzenleme sonrası geliş: 06/05/2023
Kabul: 08/06/2023
Yayımlanma: 31/07/2023

Öz

Mimarlık, zengin bir altyapı gerektiren ve birçok alanı bir araya getiren, çok kapsamlı bir çalışma alanına sahip bir disiplindir. Mimarlığın her aşamasının incelenmesi, seçilen ülkeler üzerinden derin bir araştırmaya dayalı olarak mimarların profesyonel kabul süreci ve koşullarının tanıtılması bu araştırmanın temel amacıdır. Farklı kurumlardan ve geçmişlerden gelen mimari aktörlerin bakış açıları arasında farklılıklar olabileceği varsayımından hareketle anketlerle değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmanın amacı, modern ve çağdaş mimari alan içeriklerini gözlemleyerek kendi özgünlüğünü ve değerlerini üretebilecek uygun mesleki kabul koşullarını bulmak ve bir model üzerinden süreci göstermektir. Araştırma ve verilerinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bilgilere göre Türkiye için bir model yaklaşımı yapılandırılmıştır.

Anahtar kelimeler: Mimarlık eğitimi, yetkinlik, denklik, mesleğe kabul süreci, akreditasyon.

The Process of Admission to the Profession of Architecture: A Proposal for Turkey

Hande NALÇAKAN ÖZKAN* and Ayfer AYTUĞ**

* *İz Mimarlık*
Tekirdağ, Türkiye
ORCID: 0000-0002-0741-8691
hande_nalcakan@yahoo.com

** *Fatih Sultan Mehmet Vakıf University*
İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0003-2280-7297
aaytug@fsm.edu.tr

Research article

Received: 09/03/2023

Received in final revised form: 06/05/2023

Accepted: 08/06/2023

Published online: 31/07/2023

Abstract

Architecture is a discipline which requires a rich background and brings many other fields together, has a very comprehensive field of study. Examination of every step of architecture, introducing the process and conditions of professional acceptance for architects based on a deep research through selected countries are the main objective in this research. Based on the assumption for there can be differences between point of views of architectural actors from different institutions and pasts, evaluations were made with questionnaires. The aim of the research is to find out proper professional acceptance conditions which can produce its own authenticity and values by observing modern and contemporary architectural field contents and to demonstrate the process over a model. As a result, according to the knowledge gathered by the research and data evaluation, a model approach has been structured for Turkey.

Keywords: Architectural education, validation, licencing, professional acceptance process, accreditation.

1. GİRİŞ

Dünyada mimarlık ortamındaki değişimler ve gelişmeler dikkate alındığında mimarın mesleğe kabul süreci ve koşulları konusunda ülkemizde yasal düzenlemelerin yetersiz olduğu görülmektedir. Bu nedenle; çalışmada kendi özgünlüğünü ve değerlerini üretebilen, çağdaş, güncel mimarlık alanının içeriklerinden Türkiye'ye uygun mesleğe kabul koşulları ve sürecinin düzenlenmesine yönelik hipotetik bir model oluşturulmuştur.

Dünyaya mimarlık hizmetini ihraç eden ülkelerin (Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada) mesleğe kabul süreçleri doğrultusunda araştırma ve karşılaştırma gerçekleştirilerek; Türkiye'de mimarlık aktörlerinin mimarlık okullarında ve mesleki uygulamada şekillenen görüşlerindeki farklılıklar ile diploma projesi öğrencilerinin, akademisyenlerin ve mimarlık bürolarında çalışan mimarların farklı tutumları anlaşılmasına çalışılarak; mesleğe kabul sürecine ilişkin belirlenen farklılıkların Türkiye'ye özgü model önerisinde destekleyici olması hedeflenmiştir.

Model, yorumlayıcı–niteliksel araştırma yöntemi kullanılarak; tarama, verilerin karşılaştırılması, yorumlanması ve anketlerin değerlendirilmesiyle elde edilen bilgilere dayanarak oluşturulmuştur. Mevcut durumun saptanması, eksikliklerin ve yetersizliklerin belirlenip değerlendirilmesi ve ilgili kararın üretilmesinden oluşan yaklaşım adımları ile mesleğe kabulde yeni bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılmıştır.

Ülkemizde çok sayıda olan ve giderek artan devlet ve vakıf üniversitelerinin mimarlık bölümlerindeki öğretim üyesi sayılarının ve yeterliliklerinin farklı olması, eğitimin ve mezunların niteliğini tartışmalı hale getirmekte, mezunların mesleğe katılması ile sorunlarla karşılaşılacağı düşünülmektedir. Yapılı çevrenin sağlıklı, kamu yararını gözeten, çevreye ve insana saygılı olması adına ve nitelikli mesleki hizmetlerin gerçekleştirilebilmesine yönelik olarak mesleki yeterliliklerin belirlenmesi, mesleğe kabul süreci bağlamında farkındalık kazandırılması, oluşturulan model ile farklı eğitimlere, tecrübelere ve özelliklere sahip mimar adaylarının mimarlık unvanını ve mesleği yapma yetkisini kazanabilmesi için gereken mesleğe kabul koşullarının oluşturulması amaçlanmıştır.

1. MİMARLIK ORTAMI

Mimarlık ortamının (mimarlık eğitimi ve meslek pratiği) tarihsel sürecinde, Batı mimarlık eğitimi ve pratiği tarihi, genel olarak üç dönemde incelenmektedir. Birinci dönemde, mimarlık mesleğini uygulayabilmek için lonca düzeni olarak tanımlanabilecek olan usta-çırak ilişkisinin söz konusu olduğu ve mimarlık eğitiminin kuşaktan kuşağa aktarılmakta olduğu görülmektedir. Akademilerin kurulmasından günümüze kadar geçen süre zarfında farklı yönlerde değişiklik göstermiş olan mimarlık eğitimi ve pratiği tarihinde ikinci dönemde mimarlık eğitimi okullarda (The Royal Academy of Architecture, Ecole des Beaux Arts) yapılmaya başlanmıştır. Akademilerde eğitim kuramsal ağırlıklı olup uygulamaya ilişkin bilgiler okul dışında mimarların atölyelerinde edinilmektedir. İkinci küreselleşme döneminin son aşaması ile üçüncü küreselleşme döneminin başlangıcında mimarlık eğitiminin üçüncü döneminde uygulama ve okulun birlikteliğini hedefleyen bütünleştirilmiş atölye eğitimi ile farklı yaklaşım ortaya koyan Bauhaus Okulu görülmektedir (Erbil, 2009; Dikmen, 2011; Yücel, 2015). Mimarlığı etkileyen en önemli etmen olan küreselleşmenin mimarlık ortamına etkisini de üç zaman diliminde inceleyerek dönemlerle birleştirmek mümkündür. Küreselleşmenin mimarlığa etkisi her zaman ekonomi ve kültür açısından daha fazla olmuştur. Kültürün bileşenleri; bilgi, teknoloji ve değer sistemleridir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Batı mimarlığının ve eğitiminin tarihçesi

Küreselleşmenin mimarlık ortamına etkisi		
Birinci Küreselleşme	İkinci Küreselleşme	Üçüncü Küreselleşme
Merkantilizm, Sömürgecilik	Endüstri devrimi, Buharlı makine, Modern şehircilik	Çok uluslu şirketler, İletişim devrimi, SSCB'nin yıkılması, Bilgi işlem, iletişim ve üretim örgütlenmesindeki büyük değişim
Mimarlık eğitimi ve pratiği tarihi		
1.Dönem	2.Dönem	3.Dönem
Lonca Düzeni	Fransız Kraliyet Mimarlık Akademisi (The Royal Academy of Architecture), Ecole des Beaux Arts	Bauhaus
Mimarlık okulu yok, eğitim kuşaktan kuşağa aktarılır.	Mimarlık eğitimi okullarda yapılmaya başlanır, eğitim yalnız kuramsal ağırlıklıdır; uygulamaya ilişkin bilgiler, okul dışında mimarların atölyelerinde edinilir.	Uygulama + okul bütünleştirilmiş atölye mimarlık eğitiminin bir parçasıdır.

Mimarlık ortamının dünyadaki kabulleri yakalayabilmesi için evrensel ve bütüncül olması, gelişmelere uyum sağlaması, kendi kültürüne ve yapısına uygun mimarlık politikalarının oluşturulması gerekliliği ise Avrupa (Architects' Council of Europe (ACE)), Amerika ve Türkiye bağlamında incelenmiş olup sonuçlar Çizelge 2'de gösterilmiştir. Ülkeler ya resmi bir mimarlık politikası, ya meslek ilkelerine bağlılık ya da resmi olmasa da meslek örgütlerinin yol haritasını rehber edinmişlerdir (Tağmat, 2007; Turgut Yıldız, 2007; Mimdap, 2007; Mimarlık ve Eğitim Kurultayı 9, 2017).

Çalışmayla belirlenen yetkin mimar olmak için gerekli mesleki yeterliliklerin aşamaları; akademik eğitim ("eğitimin kazandırması gereken bilgi ve beceriler", "akreditasyon", "meslekle bütünleşme"), mesleki deneyim (eğitim içi/mesleki staj, mesleki deneyim), mesleği uygulama ve isteğe bağlı yeterliliklerdir (Sürekli Mesleki Gelişim (SMG)). Bu bileşenlerin, seçilen ülkeler ve Türkiye kapsamında karşılaştırılmasından elde edilen sonuçlar:

- Yaklaşım şekilleri farklı olsa da kazanılması gereken bilgi ve beceriler; genel olarak bilgi, anlama ve beceridir. İngiltere'de bunlara farkındalık eklenmiştir (Çizelge 3). Bu yeterliliklerle mesleğe kabulün ilk aşaması olan akademik eğitim tamamlanır (NAAB, 2014; CACB, 2017; RIBA, 2014; MIAK, 2014).

Akredite mimarlık eğitimi ile eğitimde ve meslekte kalite sağlanmakta, mimar mesleğe hazır olmakta, bilgi beceri bütünleştirilmekte, bireysel gelişim ve farkındalık sağlanmaktadır. Akreditasyon mesleğe kabulde önemli bir etkidir (Çizelge 4) (Esin, 2014; ARB, 2017; NAAB, 2016; Sungur, 2013; CACB, 2019; Kürkçü ve Önür, 2015).

Çizelge 2. Mimarlık politikaları

DÜNYA - International Union of Architects (UIA)						
Yaşam kalitesini iyileştirmek, Mimarlık ve kentsel tasarım eğitimini desteklemek, Mimarlık kuruluşları ve ilgili endüstriler arasında işbirliği, Mimarlık mesleğini uluslararası platformda temsil etmek; Disiplinler arası ilişkilerde sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapmak						
AVRUPA - ACE				AMERİKA	TÜRKİYE	TÜRKİYE
Avrupa Birliği (AB) politikalarını yakından izlemek, Politikanın ekonomi üzerindeki etkisini sosyal ve kültürel alanlara çekmek, Kaliteli mimari ürün ve çevre, siyasi irade oluşturmak						
ALMANYA	FRANSA	İTALYA	İNGİLTERE	ABD	KANADA	TÜRKİYE
<i>Baukultur resmi mimarlık politikasıdır</i>	<i>Resmi mimarlık politikası vardır.</i>	<i>Mimari Kalite Yasası resmi mimarlık politikasıdır.</i>	<i>Resmi mimarlık politikası yoktur. (*RIBA ve CABA'nın politikaları esas alınır.)</i>	<i>Resmi mimarlık politikası yoktur. (**AIA ve NCARB'ın politikalarını benimser.)</i>	<i>Resmi mimarlık politikası yerine, meslek ilkeleri vardır.</i>	<i>Resmi mimarlık politikası yoktur.</i>
Mimarlık politikası, yapı çevrenin yapısını ve sürdürülmesini kapsar.	"Mimarlık kültürün bir ifadesidir" mimarlık politikasının ilkesidir.	Mimarlık politikasının temeli, milli mimaridir ve yapı çevrede kaliteyi yükseltmektedir.	RIBA'nın mimarlık politikası iyi tasarıma dayanır. CABA nitelikli çevreye ulaşma yollarını gösterir.	Sektörde hâkim devlet olmak için meslek insanları yetiştirir, mesleki kurumlara önem-destek verilir.	Mesleğin uygulanması, yasal güvencededir. Denetim, yaptırımlar güçlüdür. Mesleğin kusursuz uygulanması amaçtır.	
*RIBA (Royal Institute of British Architects), CABA (Commission for Architecture and the Built Environment) **AIA (The American Institute of Architects), NCARB (National Council of Architectural Registration Board)						

Çizelge 3. Mimarlık eğitiminin kazandırması gereken bilgi ve becerilerin karşılaştırılması

National Architectural Accrediting Board (NAAB) (Anlama - Beceri)	Canadian Architectural Certification Board (CACB) (Anlama - Beceri)	Royal Institute of British Architects (RIBA) (Farkındalık - Bilgi - Anlama - Beceri)	Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MIAK) (Anlama - Beceri)
Eleştirel düşünme ve sunum, Bina pratikleri, teknik bilgi ve beceriler,	Tasarım, Kültür, iletişim ve eleştirel düşünme,	Tasarım, Teknoloji – çevre, Kültürel bağlam,	Bilgi ve beceri kazanmak, Kazanılan bilgi ve beceriyi kullanma,

Birleşik bina çözümleri, Mesleki uygulamalar	Teknik bilgi, Kapsamlı tasarım, Mesleki uygulama	İletişim ve iş yönetimi, Hukuki	Kazanımlardan yeni bilgi ve beceri üretmek
---	--	------------------------------------	---

Çizelge 4. Ülkelere göre akreditasyon

ÜLKELER	İNGİLTERE	ABD	KANADA	TÜRKİYE
AKREDİTASYON KURULUŞLARI	RIBA(EĞİTİM KISMI), ARB+RIBA (MESLEK KISMI)	NAAB (EĞİTİM KISMI)	CACB (EĞİTİM KISMI)	MİAK (EĞİTİM KISMI)
HEDEF	RIBA, okulları yerinde inceler, ARB okullardan gelen bilgileri inceler. Akreditasyonun hedefleri: •Eğitimde standartlık ve mükemmellik •Toplam mimarlık eğitimini güçlendirmek için, mimarlık eğitimi verilen programda deneyselliği, yaratıcılığı ve çağdaşlık ile ilişkiyi desteklemek ve bu sayede olgun ve sosyal, sorumlu mimarlar yetiştirmek •Enstitü ve üyelerinin önem, güvenilirlik ve etkisini arttırmak	Mimarlık mesleğinin değerini, önemini ve etkinliğini arttırmaya yönelik eğitimsel kalite güvence standartları konusunda öncülük eder ve bu standartların oluşturulmasını sağlar.	•Mezunlarının eğitim niteliklerinin belgelendirilmesi •Mimarlık okullarında mesleki programların akreditasyonu •Yabancı Mimarların belgelendirilmesi	Eğitim-Akademik Kapsam, Öğrenciler, Meslek Pratiği, Toplum, Paydaşların İhtiyaçlarını Karşılama,

- Mimar ve mimar adayı, staj ve mesleki deneyim ile uygulamaya yönelik becerileri kazanmakta ve mesleki sorumlulukları gelişmektedir. Çalışmada incelenen tüm ülkelerde, eğitim içi staj ve mesleki deneyimin yetkin mimarlık için gerekliliği görülürken (Çizelge 5), sadece Türkiye’de mimara yetki, eğitim içi staj ile verilmektedir. Fransa’da mesleki staj da bu sürece eklenmiştir (RAIC, 2012; AIA, 2019; Esin vd., 2015, ALNNJ, 2017).

Çizelge 5. Staj ve mesleki deneyim

ÜLKE	STAJ – MESLEKİ DENEYİM
ALMANYA	Okul öncesi Staj Okulun 5. Döneminde Eğitim içi Staj Mezun olduktan sonra (3+2) Mesleki Deneyim 2-3 yıl
FRANSA	Devlet diploması sahibi için (3+2); Mesleki Deneyim 3 yıl Hiç mimarlık eğitimi almamış kişi için; Mesleki Deneyim 3 yıl Mesleki Eğitim Kursu (3+2+1), Mesleki Staj 6 ay (1 yıllık kurs içinde en az 6 ay Staj)
İTALYA	Eğitim süresince 12-18 ay zorunlu Staj 5 yıl eğitim ardından Meslek Pratiği 1,5 yıl
İNGİLTERE	Staj programı yoktur, Mesleki Deneyim ve Gelişim Kaydı (PEDR) vardır. RIBA 1: 3 yıl Lisans sonunda Mesleki Deneyim 1 yıl (en az - zorunlu değil)

	RIBA 2: 2 yıl Yüksek lisans sonunda Mesleki Deneyim 2 yıl (en az 1 yılı AB'de - zorunlu)
ABD	Eğitim süresince zorunlu staj yoktur, Staj Geliştirme Programı (IDP) vardır. Eğitimin ardından 3 yıl Zorunlu Mesleki Staj ya da 2 yıl Mesleki Deneyim
KANADA	Mimarlıkta staj programı (IAP) vardır. Tüm deneyimler Kanada Deneyim Kayıt Defteri'nde (CERB) kaydedilir. Mentor onaylar. 4-5 yıl lisans eğitiminin ardından eğitim içi staj - son 1 yıl 1 - 1,5 - 2 - 3 yıl yüksek lisans eğitim içi staj - son 6 ay Lisans veya yüksek lisans sonrası mesleki deneyim 2- 3 yıl
TÜRKİYE	4 yıl Lisans Eğitim içi genel olarak 2 ay Staj

- Mimarın gelişmesi, mimarlık ortamındaki gelişim ve değişimler konusunda farkındalığın sağlanması, yetkin mimar olunması ve eğitim ile uygulamanın bütünleştirilmesinin bir diğer yolu SMG'dir (Çizelge 6) (Mimarlar Odası, 2016; Farrando vd., 2004; Günaydın vd., 2015; MEK, 2005; RIBA, 2018; RAIC, tb; Cengizkan, 2009; Günaydın ve Ekinci, 2013).

Çizelge 6. Sürekli mesleki gelişim

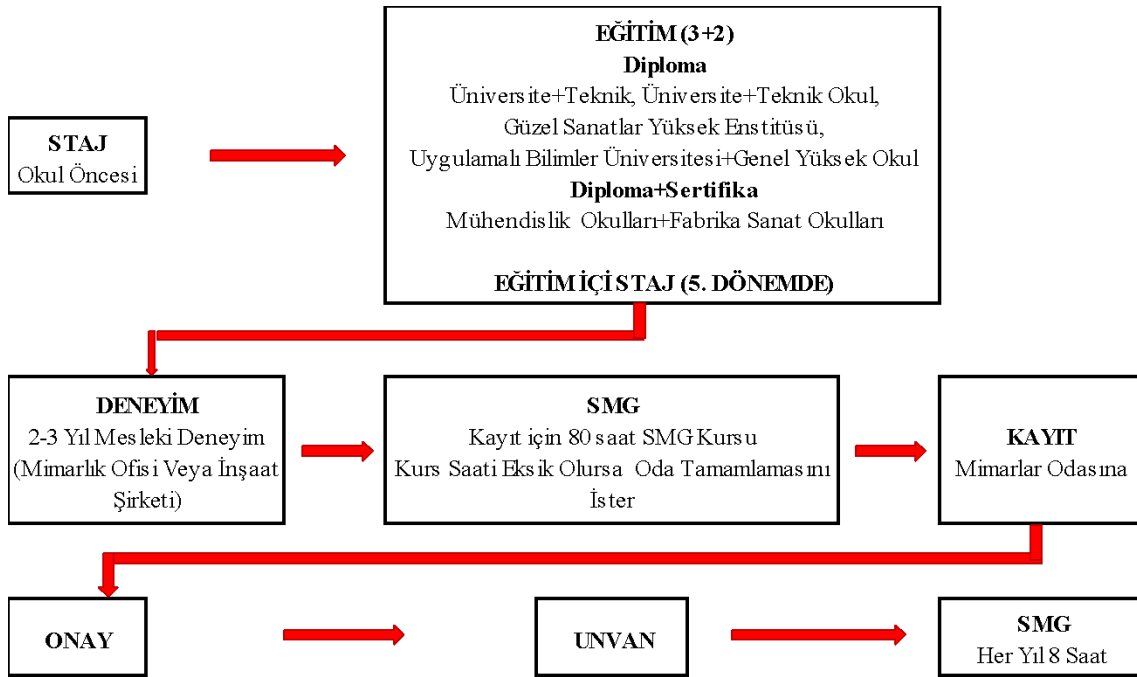
ÜLKE	SÜREKLİ MESLEKİ GELİŞİM (SMG)
ALMANYA	SMG vardır ve zorunludur. Eğitim ve deneyim sonrası 80 saat SMG kursu alınmalıdır. Unvandan sonra her yıl 8 saat SMG kursu alınmalıdır.
FRANSA	SMG vardır ama zorunlu değildir. 20 saat sürekli mesleki eğitim uygulanmaktadır. SMG'in mesleki niteliği yükseltmesi ve işsizliğe çözüm araması hedeftir.
İTALYA	SMG vardır, ama zorunlu değildir.
İNGİLTERE	SMG (CPD) vardır, fakat zorunlu değildir. odaya üyeler için ise zorunludur. SMG kademelendirilmiş ve puanlandırılmıştır. Yılda 35 saat SMG alınmalıdır.(19,5 saat RIBA'nın tanımladığı alanlar; 15,5 saat isteğe bağlı alanlardan) Mikro Öğrenme Genel Farkındalık Ayrıntılı Bilgi Derin Bilgi Gelişmiş Bilgi
ABD	SMG (MCE) vardır ve zorunludur. 1 yıllık, 2 yıllık. 3 yıllık geçerliliği vardır. Yıllık 8-15 saat arasında değişir. Yıllık 18 kredi alınması gerekmektedir.
KANADA	SMG vardır ve zorunludur. Unvanı korumak için belirli periyotlarda sürekli mesleki eğitim almaları gerekmektedir.
TÜRKİYE	SMG vardır, ama zorunlu değildir.

2. MİMARLIK MESLEK PRATİĞİNE KABUL SÜRECİ VE SÜREKLİLİĞİ

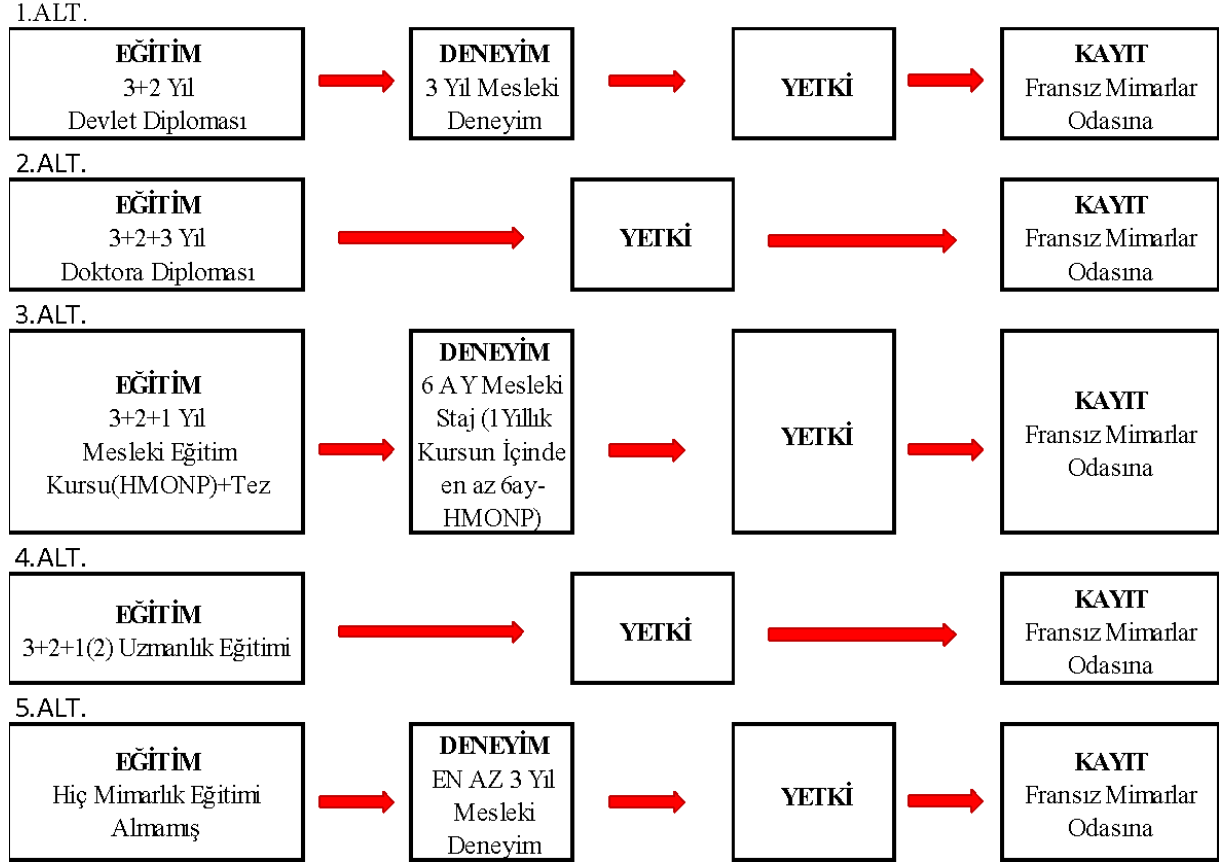
Eğitim ile kazanılan ve geliştirilen bilgi, beceri, yetenekten oluşan yeterlilik geliştikçe değişir ve bu değişim farklı ihtiyaçlara göre, farklı süreçte ve beklentide gerçekleşir. Bunu etkileyen faktörler her bireyin; genel, kişisel, disiplinler ve bağlama bağlı yetkinlikleridir (Foqué, 2009).

2.1. Mesleğe Kabul – Kayıt Şartları ve Paydaşları

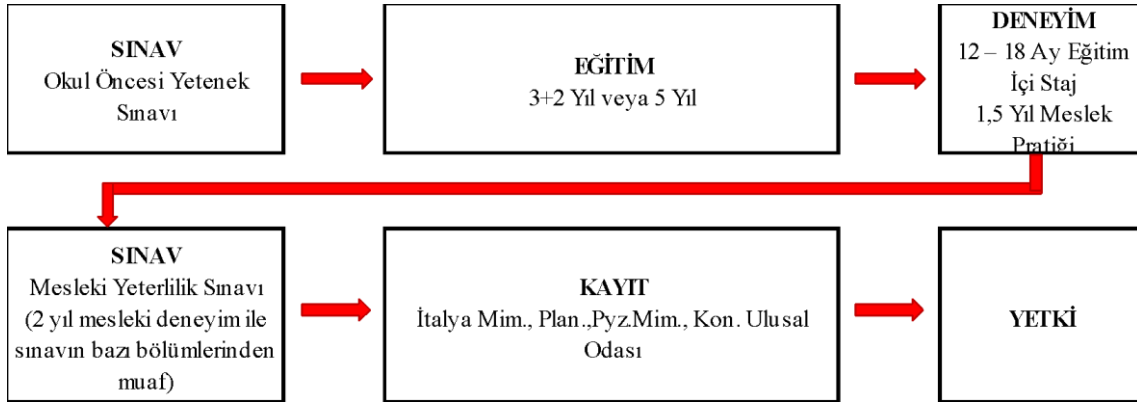
Araştırmada incelenen ülkelerdeki mesleğe kabul-kayıt şartları ve paydaşlarının durumu Şekil 1, Şekil 2, Şekil 3, Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6 ve Şekil 7’de özetlenmiştir (Ordre des Architectes, tb; RIBA, 2019; ARB, 2019; CACB, 2010; EXAC, 2018; NCARB, 2018a; NCARB 2018b, NCARB 2018c, AIA, 2018; Tuna, 2010).

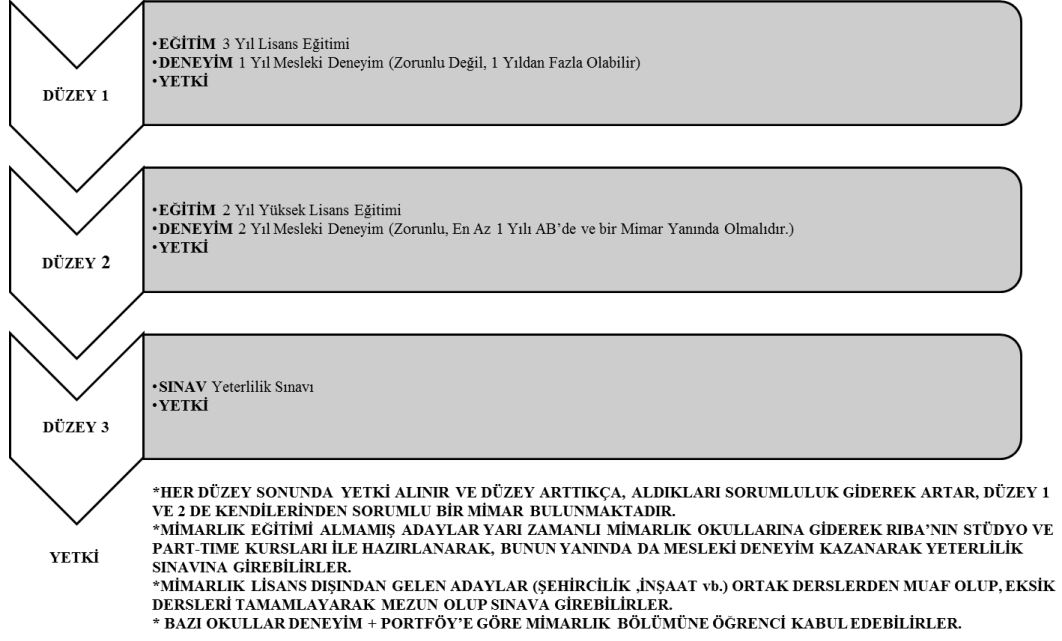
Şekil 1. Almanya’da mesleğe kabul koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

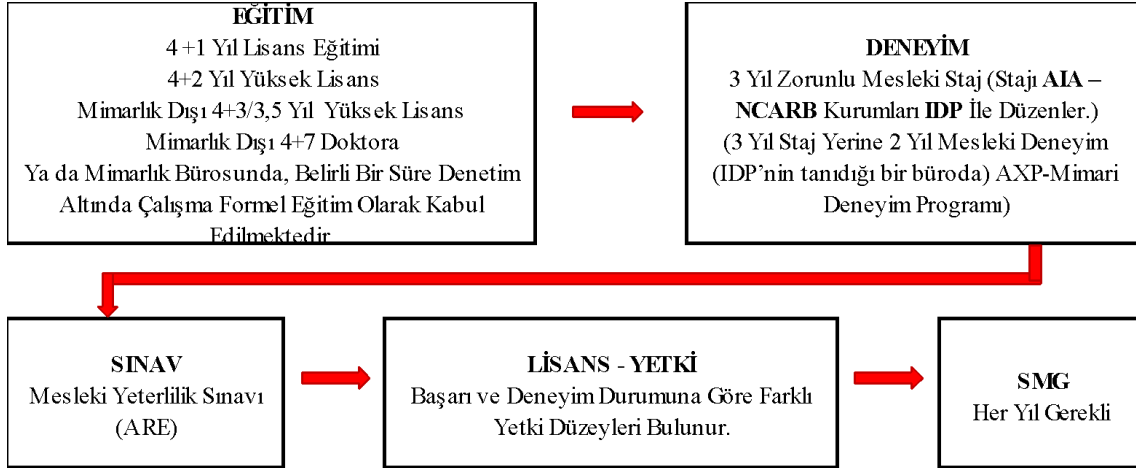
Şekil 2. Fransa'da mesleğe kabul koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Ayтуğ, 2023)

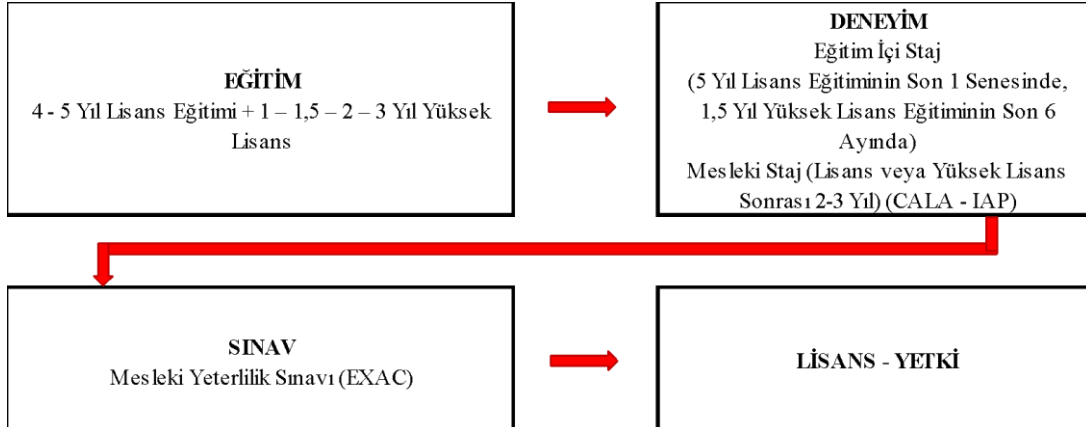
Şekil 3. İtalya'da mesleğe kabul koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Ayтуğ, 2023)

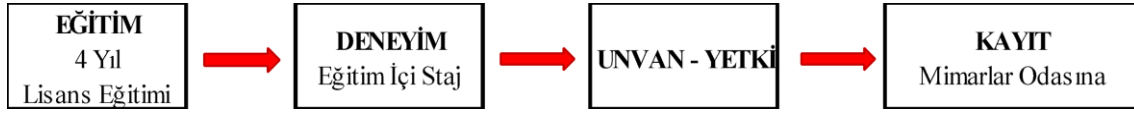
Şekil 4. İngiltere'de mesleğe kabul koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 5. ABD'de mesleğe kabul koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 6. Kanada'da mesleğe kabul koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 7. Türkiye’de mesleğe kabul koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Karşılaştırmadan elde edilen çıkarımlar:

- Türkiye’de eğitim **4 yıl tam zamanlı lisans** düzeyinde ve eğitimi tamamlayanlar **mimar** unvanını alırken; yurtdışında **akredite** bir okuldan **3+2/5/4+1** gibi **sistemlerle yüksek lisans** düzeyinde ve **yüksek mimar** unvanı kazanılmakta ve **akreditasyon kurumları** bulunmaktadır.
- Süreleri (**en az 6 ay**) ülkelere ve eğitim düzeylerine göre değişse de tüm ülkelerde **mesleki deneyim/ staj** yetki için gerekli koşuldur. İngiltere, ABD ve Kanada’da staj yetkili kurumu bulunmakta olup diğer ülkelerde yoktur. Türkiye’de uygulama yetkisi için zorunlu/gerekli mesleki deneyim uygulaması yoktur. Türkiye’de genellikle **6 aydan az eğitim içi staj** öngörülmekte olup, stajı yöneten/düzenleyen herhangi bir kurum bulunmamakta, üniversitelerde staj komisyonları staj değerlendirme ve kabul işlemlerini gerçekleştirmektedirler.
- **SMG/ mesleki eğitim**; ülkelere göre süreleri ve içerikleri değişse de tüm ülkelerde vardır; Türkiye, İtalya ve Fransa dışında zorunludur. Almanya, Kanada ve ABD’de yetkinin devamlılığının sağlanması için de SMG gereklidir.
- Mesleğe kayıt **sınavı** Almanya, Fransa ve Türkiye dışındaki ülkelerde zorunludur. İtalya’da mimarlık bölümüne girişte yetenek sınavı, mesleğe kabulde yazılı sınavlar ve sözlü sınav yapılır. İngiltere’de her düzey için sınav yapılır ve 3. düzey sınavına girmeden önce bir sözlü sınav yapılmaktadır.
- Türkiye’de mesleki uygulama yetkisine hak kazanabilmek için **mimarlık diploması** yeterliyken diğer ülkelerde genellikle **eğitim+ staj/ mesleki deneyim+ sınav+ SMG** ile mesleki uygulama yetkisi kazanılmaktadır.
- Tüm ülkelerde mesleğe kabul kuruluşu vardır ve ABD ile Kanada dışında mesleğe kabul işlemleri, ülkelerin meslek örgütleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

2.2. Mimarlık Pratiği İçin Diploma Denklik Koşulları

Mimarlık pratiği için diploma denklik koşulları açısından koşul ve süreçler incelenen ülkeler arasında karşılıklı tanıma anlaşmaları ile belirlenmektedir. ACE - NCARB/AIA (AB ve ABD arasında), AB - İNGİLTERE, NCARB - CALA (Canadian Architectural Licensing Authorities) (ABD ve Kanada arasında), ACE - CALA (AB ve Kanada arasında), AB - TÜRKİYE arasında karşılıklı tanıma anlaşmaları bulunmaktadır, ancak AB-Türkiye arasındaki anlaşmada AB’den gelen adaylar Türkiye’de tanınırken, Türkiye’den giden adaylarda bu durum belirsizliğini korumaktadır.

2005/36/EC direktifi dışındaki ülkelere gelen mimarın çalışabilmesi için gerekli koşul ve süreçler Şekil 8- Şekil 11 arasında gösterilmiştir. ABD’de denklik-çalışma yetkisi için; gereksinimler yetki bölgeleri arasında değişse de, kayıt için üç ortak gereklilik; eğitim, deneyim ve sınavdır (Şekil 12). Kanada için süreç çok aşamalı olup Şekil 13 ve 14’de belirtilmiştir. ACE-

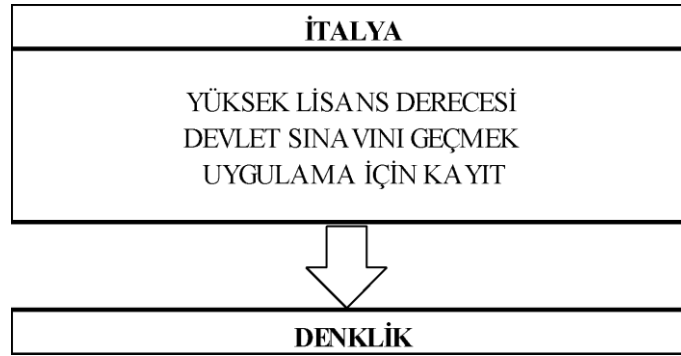
CALA anlaşmasına göre; AB'den Kanada'ya giden mimar Kanada'da 10 saatlik çevrimiçi kursa katılmalıdır. Kanada'dan AB'ye giden mimar ise, ülkesindeki yetkili birimden nitelikli bir mimar olduğunu gösterir belge almalıdır (ACE-CEA, 2005; EUR-LEX, 2013; COAM, 2018; Legifrance, 2005; Miur, 2018; Architekten Kammer Thüringen, 2020; 2013/55/AB, 2013; RIBA, 2017; ARB, 2016; ARB, 2015; NCARB, 2018d; NCARB, 2018e; NCARB, 2018f; CACB, 2012; Anonim, 2010; YÖK, tb).

Şekil 8. Almanya'da denklik koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

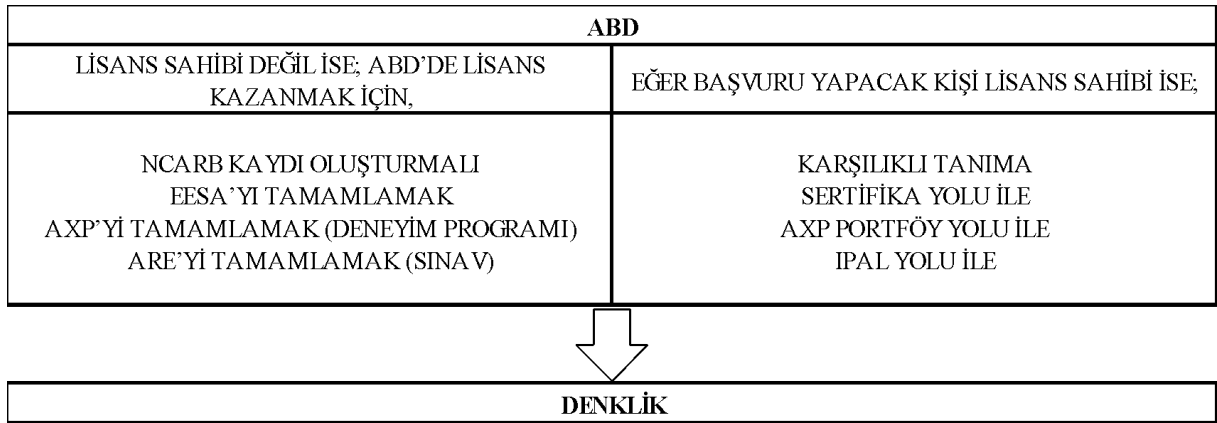
Şekil 9. Fransa'da denklik koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

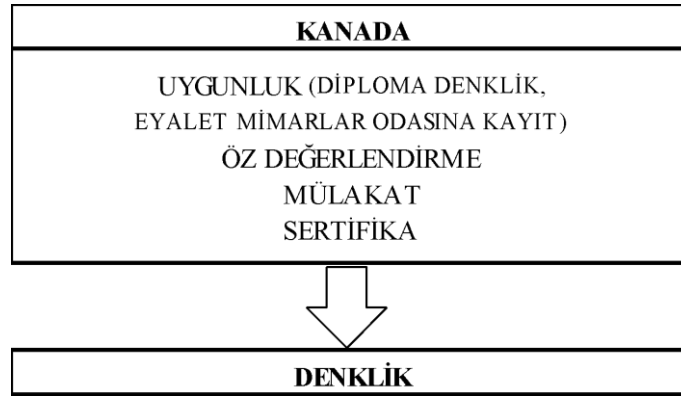
Şekil 10. İtalya'da denklik koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

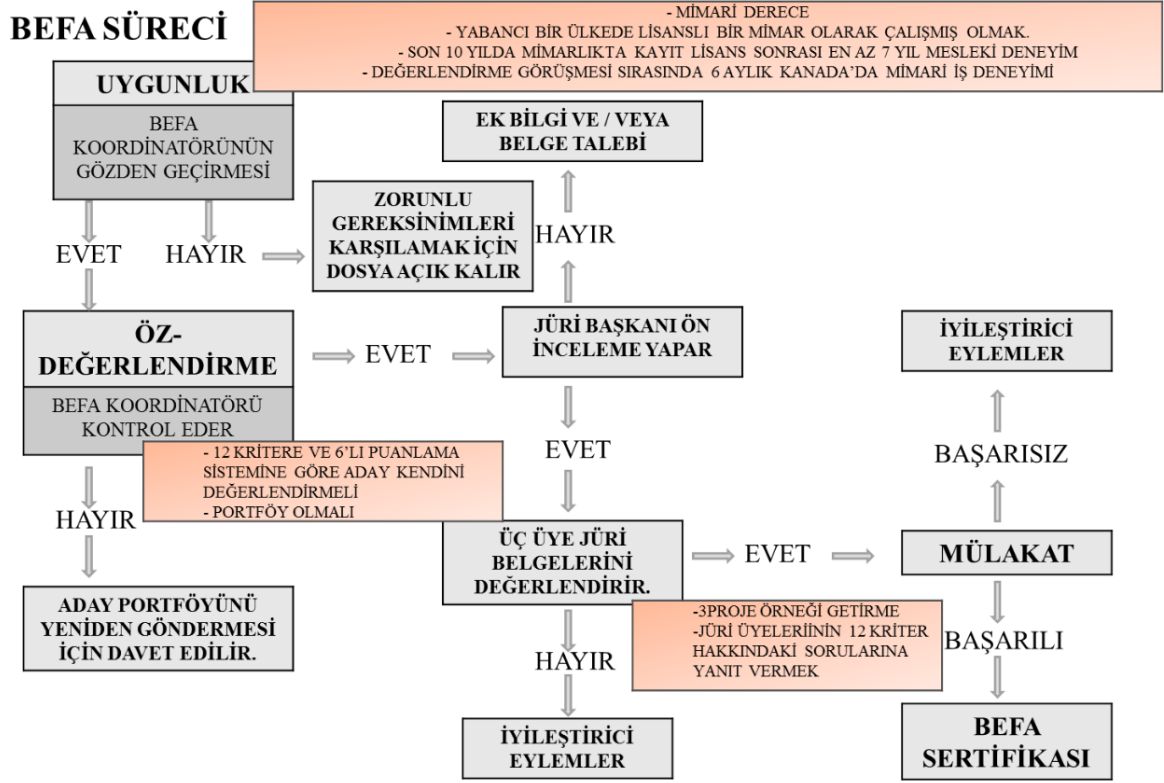
Şekil 11. İngiltere'de denklik koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 12. ABD'de denklik koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 13. Kanada'da denklik koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 14. Kanada'da denklik koşullarının açılımı (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

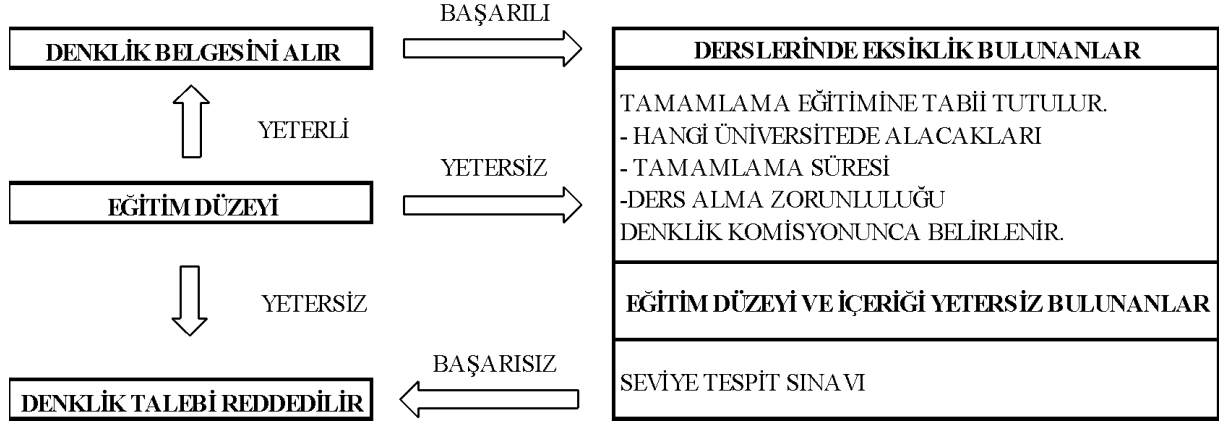
- Denklik işlemleri YÖK tarafından değerlendirilen Türkiye'de durum ise, Şekil 15 ve Şekil 16'da gösterilmiştir.
- Mimarlık pratiği için diploma denklik koşullarında, incelenen ülkeler bağlamında bazı ortaklıklar olduğu görülmektedir.
- Karşılaştırılan ülkelerin çoğunda denklik için; yüksek lisans mezunu olmak zorunludur.
- ABD, Kanada, Almanya, İngiltere gibi ülkelerde aday, proje yapma yetkisine sahip olarak denkleğe başvurduysa bunu kanıtlamalı, yeterli değilse bir mimar yanında mesleki deneyim edinmelidir

Yurt dışından mezun, DENKLİK İÇİN DERS TAMAMLAMA SEVİYE TESPİT SINAVI VB.. şartları yerine getirmesi gereken; ancak MEZUN OLDUĞU ALANDA ÇALIŞMAYI DÜŞÜNMEDİĞİNDEN BU İŞLEMLERİ TAMAMLAMAK İSTEMEYEN İLGİLİLER İÇİN, YÜKSEK ÖĞRETİM MEZUNU OLDUĞUNU GÖSTEREREK İSTİHDAM EDİLMESİNİ SAĞLAMAK

• (Bu istihdam yapılırken mezun olduğu alanda çalışmayacağına dair tespit ve garanti nasıl sağlanacaktır?)

Yurt dışından MEZUN OLDUĞU OKUL TANINIYOR, ALANI TANINMIYORSA YÜKSEK ÖĞRETİM MEZUNU OLDUĞUNU GÖSTERMEK

Şekil 15. Türkiye'de tanıma belgesinin verileceği koşullar (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 16. Türkiye'de denklik süreci (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Mimarlık meslek pratiğine kabul süreci (yetkin mimar olma) ve sürekliliği; ana kurumlar çerçevesinde ve ülkeler ölçeğinde incelenmiş, karşılaştırılmış, denklik koşullarıyla genişletilmiş ve yetkinliğin uluslararası durumu da ortaya koyulmuştur. Buna göre; yüksek lisans mezunu olmak, o ülkeye ait sınavı geçmek, odaya kayıt, adayın kendi ülkesinde veya çalışmak istediği ülkede proje yapma yetkisi veya staj/mesleki deneyim tecrübesi gerekmektedir. Bunlar oluşturulacak modelin bileşenleridir.

3. TÜRKİYE'DE MESLEĞE KABUL SÜRECİ İÇİN MODEL ÖNERİSİ

Mimarlık mesleğine kabul sürecine ilişkin olarak elde edilen bilgiler ve bu doğrultuda hazırlanan anket aracılığı ile elde edilen ilgili aktörlerin görüşlerinin değerlendirilmesi sonucunda mimarlık mesleğine kabul modeli oluşturulmuştur.

Mesleğe kabulde aktörlerin görüşlerindeki farklılıkların modele fayda sağlayabileceği düşünüldüğünden **mimar adayları** (60 kişi), **akademisyenler** (50 kişi) (İTÜ, YTÜ, Özyeğin Üniversitesi'nin öğretim üyeleri, diploma projesi öğrencileri), **profesyoneller** (40 kişi) (mimarlık ortamında tanınmış, kendini kanıtlamış ve 20 kişiden fazla eleman çalıştıran mimari bürolardan, mimari büro sahibi/üst düzey konumda yer alan yetkili mimarlar) arasından toplam 150 kişilik bir grup ankete katılmıştır. Bu grup (mimar adayları 8 soru, akademisyen ve profesyoneller 10 soru) mesleğe kabul koşullarına dair soruların yer aldığı anket formlarını 2019 bahar yarıyılında yanıtlamışlardır ve anketler oransal olarak değerlendirilmiştir.

İncelenen konulara ve ülkelerin durumunu irdeleyen karşılaştırmalı bilgilere dayanarak, yetki-yetkinlik kazanmak için gerekli olan ölçütler saptanmış (Şekil 17), bu ölçütlerden yararlanılarak anket soruları oluşturulmuştur. Yanıtlara göre denek gruplarındaki değişiminin irdelenmesi amacıyla oluşturulan kavramsal diyagramda, bir mimarın mesleğe kabulünün gerçekleşerek yetkin mimar olabilmesi için, eğitimi boyunca ve sonrasında meslek pratiği süresince farkındalığını arttırarak, anlama, bilgi, beceri, deneyim kazanarak kendini geliştirmesi, eğitmesi, kanıtlamasının gerektiği ifade edilmektedir (Şekil 18).

Şekil 17. Mimarlıkta yetki – yetkinlik kazanmak için gerekli olan ölçütler (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 18. Türkiye’de yetkin mimar olmak için ortaya çıkan ölçütler (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Anket ile ülkemizde mesleği uygulamak için gerekli yetki ve yeterlilikler konusundaki eksikliklerin, eğitim ve meslek bütünleşmesinin yetersiz yönlerinin, mesleğe kabul için ne gibi şartların kabul edilebilir, uygulanabilir olduğu, gerekli yeterliliklerin edinilmesi sürecinde izlenecek yollar belirlenmiştir.

Kavramsal diyagramda, denek gruplarının yanıtlarına göre ortaya çıkan değişimler değerlendirilerek (Şekil 19), modelin temelini oluşturan mesleğe kabul koşullarına ilişkin diyagram oluşturulmuştur (Şekil 20). Denek grupları yetkin mimar olabilmek için, mesleki staj, etik, yarışma, SMG ve sertifikanın farklı derecelerde etkilerinin olduğunu; mimar adayları sadece farkındalığa vurgu yaparken, akademisyenler ve mimarlar farkındalığa ek olarak inisiyatif, anlama, bilgi–becerinin de kazanılması gerektiğini düşünmektedirler.

DİPLOMA PROJESİ ÖĞRENCİLERİ

AKADEMİSYEN MİMARLAR

BÜRO SAHİBİ VEYA YETKİLİSİ MİMARLAR

Şekil 19. Ankete katılan her denek grubunun mesleğe kabul koşulları diyagramları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

Şekil 20. Ankete katılan tüm deneklerin cevapları doğrultusunda mesleğe kabul koşulları (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

4. DEĞERLENDİRMELER

Türkiye’de mimarlık mesleğine kabul süreci için önerilen modelin kavramları, mesleğe kabulün temel ölçütlerinden ortaya çıkmıştır. Bu ölçütlerin özellikleri; akreditasyon ile eğitim ve meslek alanında belirli bir kalite standardı yakalamak, eğitimde ve mesleğe kabullerde çeşitlilik ve esneklik ile kolaylık sağlamak, eğitim-meslek pratiği ilişkisinde bütünlük ve süreklilik kavramlarının önemini farkında olmaktır. Bu modelin dünya standartlarında olabilmesi için;

- Eğitim sisteminin süre olarak değişmesi gerekmektedir, bugünkü şartlarda bu mümkün olamayacağından; bu olumsuzluk-farklılık, mesleğe kabulde gerçekleştirilebilecek çeşitlilik ve esneklik ile giderilebilir.
- Meslek politikasına (gelişmelere paralel bir politika izlenmeli) sahip olmak gerekmektedir. Bunun için; meslek yasası oluşturulmalı (mimarlık hukuku hazırlanmalı ve 1938 tarihli Yasa yerine, Meslek Yasası çıkarılmalıdır), toplumsal, kültürel yaşamda mimarlık hizmeti etkin kılınmalı, mimarlık ortamını iyileştirecek şartları yönetmeye yönelik politikalar geliştirilmelidir.

Model, mevcut yasalara ve eğitim sistemine göre şekillendirilmiştir. Bu yapılırken; ülkemiz için genel bir değişim yerine kısmi değişimler, alternatifler getirilerek, mesleğe kabul sürecinde, mevcut durumu ve bu durumun haklarını da gözeten bağımsız, adil, yaratıcı niteliklere sahip, temel ilkelerini tanımlayan, günümüz mimarlık ortamının çok disiplinli yapısını dikkate alarak esnek bir yapılanmayı içeren alt ya da yan kurulları olan bir örgütlenme biçimi öngörülmüştür. Mimarlık alanında, mesleğe kabul paydaşları olarak adlandırılan ana kurulun ve yardımcı-destek kurulların yapılanması, çalışma esaslarının oluşturulması, geliştirilmesi, mesleğe kabul sürecine ilişkin işlemlerde düzenlemeler, güncellemeler, onaylamalar ve ortak çalışmalar sağlanmaya çalışılmış ve mimarlık alanında mesleğe kabul koşullarının temel ilkeleri belirlenmiştir. Ayrıca mesleğe kabul sürecinde yer alması düşünülen paydaşlar, yurtdışındaki örneklerinin var olan/olması gereken kurumların eş karşılıkları düşünülerek belirlenmiştir.

Çalışmada literatür taraması, karşılaştırmalar ve alan çalışmasının değerlendirilmesi ile ortaya çıkan görüş ve eğilimler irdelenerek mesleğe kabul model önerisinin katkıları

oluşturulmuş, buna göre; Türkiye’de mesleğe kabul modelinin ana çizgisi mesleki yetkinlik olarak düşünülmüştür. Mesleki yetkinlik için aranacak mesleğe kabul şartlarına yönelik olarak;

- Uluslararası denkliği gözetilen nitelikli bir mimarlık eğitimi alınmalı,
- Kalite ve dünyayı yakalamak için ulusal ve uluslararası akreditasyona önem verilmeli,
- Staj süreleri uzatılmalı ve stajlar çeşitlenmeli,
- Mesleki deneyim şartı, lisans ve/veya yüksek lisans sonrası için getirilebilir, her iki dönem için süreler farklı olabilir.
- Mesleğe kayıt için portfolyo önem taşımaktadır (yurtdışında bazı ülkelerde farklı bir eğitim ve disiplinden gelmesine rağmen mimarlık yapabilme olanağı sağlamak için eğitim sisteminde de farklılık sağlandığı görülmektedir).
- Mimarlık eğitimi akredite değil ise mesleki yeterlilik için sınav şartı getirilmelidir.
- Mesleki yetkinin yenilenmesi, geliştirilmesi ve sürekliliği için SMG şartı getirilmelidir.

Model, meslek aktörlerinin cevapları doğrultusunda Şekil 20’de sonuçları ifade edilen anketler ve literatür araştırmasının analiz edilmesi ile mevcut yasalar ve eğitim süresi esas alınarak hazırlanmıştır. Buna göre, mesleği uygulama yetkisi için en önemli gereklilik eğitim ve mesleki deneyim olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda önerilen mesleğe kabul süreci modeline göre (Şekil 21):

1. Mesleğe kabul sürecinin ilk aşaması olan mimarlık eğitimi ile ilgili üç ayrı durum söz konusudur, fakat her durumda geçerli ve ortak olan eğitim süresince en az 2-6 ay eğitim içi staj gerçekleştirilmelidir. Eğer mimar adayının mimarlık eğitimi;

- a. Akredite olmuş bir mimarlık programından ise; aday mesleğe kabul sürecinin deneyim aşamasına geçmektedir.
- b. Akredite olmayan bir mimarlık programından ise; adayın eğitiminin yeterliliği, eğitim yeterlilik sınavı ile sorgulanmalıdır.
- c. Yurtdışındaki mimarlık programından gelen mezun mimarların denkliklerinde ise iki durum söz konusudur:
 - Adayın eğitim yeterlilik sınavına girmesi gerekmektedir.
 - Aday eğer denklik anlaşmasının olduğu bir ülkeden geliyorsa, denklik tanıma gerçekleşir ve deneyim aşamasına geçilir.

Eğitim yeterlilik sınavına giren aday, başarılı olursa deneyim aşamasına geçmektedir; başarısız olursa denklik tamamlamayı gerçekleştirmesi gerekmektedir, bu sağlandığında deneyim aşamasına devam edebilmektedir.

2. Mesleğe kabul sürecinin ikinci aşaması mesleki deneyim dört alternatiflidir.

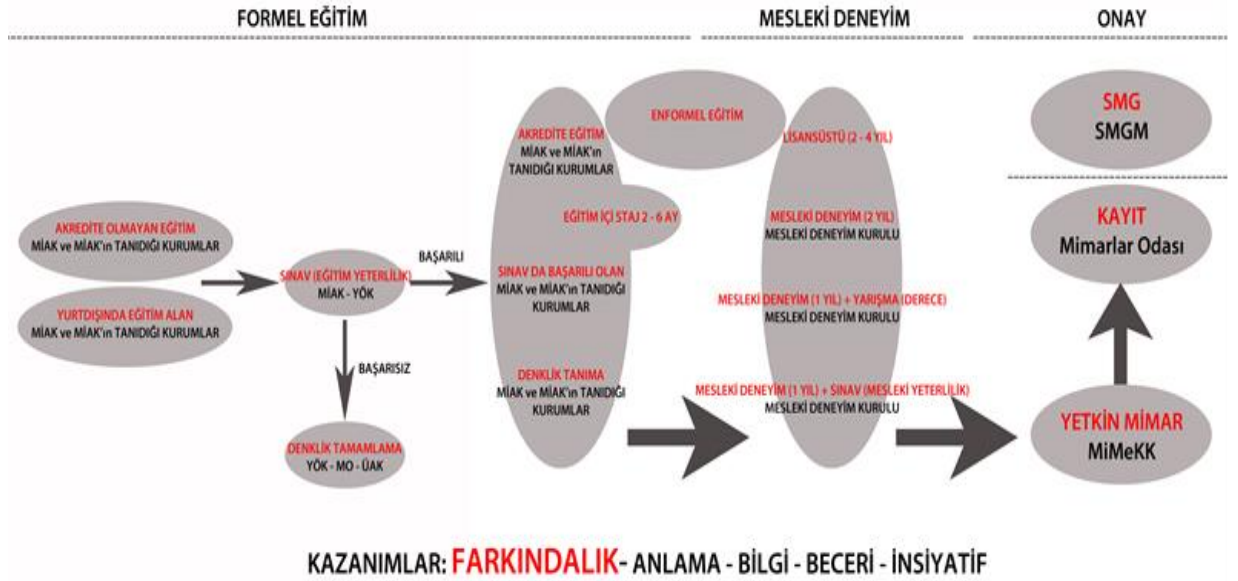
- a. Mimar adayı, 2-4 yıllık lisansüstü eğitim alırsa,
- b. Mimar adayı, 2 yıllık mesleki deneyimi tamamladığı takdirde,
- c. Mimar adayı, 1 yıllık mesleki deneyiminin sonunda uygulama yetkisini almak isterse, mesleki yeterlilik sınavına girip başarılı olduğunda,

d. Mimar adayı, ulusal/uluslararası bir mimari proje yarışmasında dereceye sahip ve bununla birlikte 1 yıllık mesleki deneyimi tamamladığında,

mesleki uygulama yetkisini kazanmaktadır. Adaylar, tüm bu süreçte bilgi ve becerilerini enformel eğitimler ile desteklemeli ve geliştirmelidir.

Alternatiflerden herhangi biri ile uygulama yetkinliğini elde eden mimar, Mimarlar Odası'na kaydını gerçekleştirebilir. Kaydı gerçekleşen yetkin mimarın, yetki güncelliği ve sürekliliği için SMG'e devam etmelidir. SMG aşaması, Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi'nin (SMGM) kaydı ve denetimi altındadır.

Tüm süreçlerde yer alan mesleğe kabul süreci paydaşları ise her aşama için ayrıca belirlenmiştir. Aday mesleki uygulama yetkisini Mimarlık Mesleğe Kabul Kurulundan (MiMeKK) elde edebilir; mesleki deneyiminin kaydını ve içeriğini ise, mesleki deneyim kuruluna bildirmesi gerekmektedir. Sürecin eğitim kısmında mimarlık programlarının farklılıklarına göre değişen yeterliliklerde yetki verilmemesi için akreditasyon sisteminden ulusal düzeyde MİAK ve MİAK'ın tanıdığı kurumlar ile uluslararası akreditasyon kurumları sorumludur, denklik tanıma ve yeterlilik sınavları da bu kurumların denetimindedir. Yeterlilik sınavlarından bu kurumlarının yanı sıra Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) da sorumludur. Denklik tamamlamadan sorumlu kurumlar; YÖK, MO ve ÜAK olarak planlanmıştır.

Şekil 21. Türkiye'de mesleğe kabul süreci model önerisi (Hande Nalçakan Özkan ve Ayfer Aytuğ, 2023)

5. SONUÇLAR

Oluşturulan modelde kurumlar; mevcut kurumsal yapıya, yapılaşmaya göre öngörülmüştür. Gelecekte çıkabilecek meslek yasasına, mimarlık politikasına göre yeni kurumlar ortaya çıkabilir ve modelde yer alan kurumlar şekillendirilebilir.

Ülkemizde mimarlık lisans eğitiminin süresinin dünyadaki örnekler paralelinde değişmesi durumunda, modelin mesleki deneyim kısmında yer alan süreler yeniden yapılandırılmalıdır.

Mimarlık mesleğine kabul süreci modeli hedefleri ve yararları:

- Model ile mesleğe kabul için kazanılması gereken bilgi ve becerilerin kullanılması sağlanmaktadır. Bunlar; eğitimin akredite edilmesi, eğitim-mesleki yeterlilik sınavlarının kazanılması ile sağlanmış olmaktadır. Ayrıca eğitim içi staj, lisansüstü ve mesleki deneyimler ile de geliştirilmesine olanak verilmektedir.
- Modelde akredite eğitimin savunulması ve eğitim seçeneklerinin akredite eğitim ile eş konuma getirilmeye çalışılması ile kalite sağlanmıştır.
- Modelde yetkin mimar olabilmek için gerekli görülen eğitimdeki ve mesleki deneyimdeki çeşitlilik ile modelin esnekliği sağlanmıştır.
- Modelde, enformel eğitim ve eğitim içi staj ile sağlanan eğitim-pratik bütünleşmesi, birbirini tamamlaması gerçekleşmiştir. Akreditasyonla da mimar adayı mesleğe daha hazır olduğundan meslek ile bütünleşme sağlanmıştır.
- Modelin mesleğe kabulde süreklilik hedefi, adayın mimari uygulama yetkisini almasının ardından yetki devamlılığı ve geliştirilmesi SMG ile mümkün kılınmıştır.

Model ile kaliteli yapılı çevre için nitelikli, yetkin ve dünyayı yakalayan meslek insanı yetiştirileceği öngörülmektedir ve bu sebeple, modelin kalite, esneklik, bütünleşme ve süreklilik hedeflerinin ve yararlarının ileride gerçekleştirilecek çalışmalar için anahtar olarak kullanılması ve model ile mesleğe kabulde var olan eksikliklerin giderilmesi için yararlanılması önerilmektedir.

Bilgilendirme / Teşekkür

Bu çalışma 2019 yılında YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimari Tasarım Doktora Programında Prof. Dr. Ayfer Aytuğ danışmanlığında Hande Nalçakan Özkan tarafından yazılan doktora tezinden üretilmiştir.

Aksi belirtilmediği takdirde makalede kullanılan şekiller ve çizelgeler belirtilen yazarlar tarafından, belirtilen tarihte üretilmiştir.

Çıkar Çatışması Bildirimi ve Sorumluluk Bildirimi

Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur, olası bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Makalede belirtilen tüm görüş ve düşünceler yazarların sorumluluğundadır, bu konuda derginin sorumluluğu bulunmamaktadır.

Makalede yer alan görsellerin kullanımına dair yasal izinlerin alınması yazarların sorumluluğundadır, bu konuda derginin sorumluluğu bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Bildirimi

Literatür araştırması ve alan çalışması Hande Nalçakan Özkan tarafından yapılmıştır. Çalışmanın yöntemi ve strüktürü her iki yazar tarafından birlikte kurgulanmıştır.

KAYNAKLAR

Kitapta Bölüm

GÜNAYDIN, M., EKİNCİ, A., ARAL, T. N. ve SAMI, K., 2015. Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi, 4. oturum. İçinde: İ. ERTUĞRUL, ed. *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - VI Mimarlık eyleminin gelişimi ve çeşitlenmesi*. Ankara: Mimarlar Odası Yayınları. s. 135-156.

- KÜRKÇÜ, Ç. ve ÖNÜR, S., 2015. Mimarlık Akreditasyon Kurulu, 7. oturum. İçinde: İ. ERTUĞRUL, ed. *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - VI Mimarlık eyleminin gelişimi ve çeşitlenmesi*. Ankara: Mimarlar Odası Yayınları. s. 225-241.
- ESİN, N., GÖKMEN, H., ARDAMAN, E. ve ERTUĞRUL, İ., 2015. Mimarlık eğitiminde staj, 8. oturum. İçinde: İ. ERTUĞRUL, ed. *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - VI Mimarlık eyleminin gelişimi ve çeşitlenmesi*. Ankara: Mimarlar Odası Yayınları. s. 245-272.
- GÜNAYDIN, M. ve EKİNCİ, A., 2015. Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi, 3. oturum. İçinde: İ. ERTUĞRUL, ed. *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı - VII Mimarlık eğitim ve meslek alanında bütünleşme ve dayanışma*. Ankara: Mimarlar Odası Yayınları. s. 91-104.

Çevrilmiş Kitap

- FARRANDO, J., 2004. *Dünyada Mimarlık Mesleği Uygulaması*. Çev: A. Şentek, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları.

Dergide makale

- CENGİZKAN, N. M., 2009. Mimarlar Odası ve Türkiye mimarlık ortamına katkıları. *Türk Kütüphaneciliği*. 23 (4), s. 907-919.
- DİKMEN, Ç. B., 2011. Mimarlık eğitiminde stüdyo çalışmalarının önemi: Temel eğitim stüdyoları. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 6 (4), s. 1509-1520.
- ERBİL, Y., 2009. Geçmişten günümüze mimar profilinde meydana gelen değişim – dönüşüm ve mimarlık eğitime yansımaları. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 4 (1), s. 58-67.
- ESİN, N., 2014. Mimarlık ve eğitim kurultayı. Mimarlık eğitiminde akreditasyon tartışmalı konular üzerinde yeniden düşünelim. *Mimarlık Dergisi*. 376 (390), s. 31-36.
- FOQUÉ, R., 2009. Mimarlık eğitiminde yetkinliklere dayalı müfredat programı tasarımı için bir strateji. *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları Dosya Dergisi* 15, s. 11-14.
- SUNGUR, A., 2013. Mimarlık okullarında kapsayıcılığın gelişmesi için bir araç olarak akreditasyon. *Mimarist Dergisi*. 48, s. 106-111.
- TAĞMAT, T. S., 2007. Helsinki’de Avrupa mimarlık politikaları forumu: Yeni diyalogların kurulması, mimarlığın görünür kılınması. *Mimarlık Dergisi*. 333 (51), s. 51-55.
- TUNA, B., 2010. Dosya: Mimarlık ve eğitiminde “Kalite/ Yetki ve Sorumluluk” V. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nın gündemi. *Mimarlık Dergisi*. 351 (365), s. 28-29.
- TURGUT YILDIZ, H., 2007. Kentsel yaşam kalitesi: Kuram, politika ve uygulamalar. *Mimarlık Dergisi*. 335 (53), s. 27.

İnternet kaynağı

- 2013/55/AB, 2013. *Directive 2013/55/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0055&from=EN> [Erişim Tarihi 20 Ocak 2019].

- ACE-CEA, 2005. *Agreement for mutual recognition of professional qualifications* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.ace->

- cae.eu/uploads/tx_jidocumentsview/ACEUSMRAsigning.pdf [Erişim Tarihi 20 Ocak 2019].
- AIA, 2018. *Getting licenced* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.aia.org/pages/2651-getting-licensed> [Erişim Tarihi 19 Ocak 2019].
- AIA, 2019. *IDP requirements* [çevrimiçi]. Erişim adresi: http://www.aialongisland.com/IDP_Guidelines-1.pdf [Erişim Tarihi 16 Ocak 2019].
- ALNNJ, 2017. *ALNNJ Committees* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://alnnj.org/IDP.htm> [Erişim Tarihi 16 Ocak 2019].
- ARB, 2015. *Registering with UK qualifications* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.arb.org.uk/architect-information/applying-for-registration-for-the-first-time/registering-with-uk-qualifications/> [Erişim Tarihi 21 Ocak 2019].
- ARB, 2016. *Examination process and relevant regulations, examination procedures* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.arb.org.uk/wp-content/uploads/2016/05/Examination-Procedures.pdf> [Erişim Tarihi 21 Ocak 2019].
- ARB, 2017. *Prescription of qualifications, ARB Criteria at Parts 1, 2 and 3* [çevrimiçi]. Erişim adresi: http://www.arb.org.uk/wp-content/uploads/2017/11/ARB_Criteria.pdf [Erişim Tarihi 15 Ocak 2019].
- ARB, 2019. *The Architects Act 1997 Consolidated: this document has been produced to assist; it is not an official version* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.arb.org.uk/wp-content/uploads/2019/01/V5-January-2019-unofficial.pdf> [Erişim Tarihi 19 Ocak 2019].
- ARCHİTEKTENKAMMER-THUERİNGEN, 2020. [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://architekten-thueringen.de/mitgliedwerden/freiwillige/> [Erişim Tarihi 20 Ocak 2020].
- CACB, 2010. *Education Standarts* [çevrimiçi]. Erişim adresi: http://cacb.ca/wp-content/uploads/pdf/CACB-CCCA_Candian_Education_Standard.pdf [Erişim Tarihi 19 Ocak 2019].
- CACB, 2012. *BEFA Certification* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://cacb.ca/en/welcome/>, [Erişim Tarihi 22 Ocak 2019].
- CACB, 2017. *CACB Conditions and Terms For Accreditation* [çevrimiçi]. Erişim adresi: http://cacb.ca/wp-content/uploads/2015/05/2017-CACB_Conditions_and_Terms_for-Accreditation.pdf [Erişim Tarihi 14 Ocak 2019].
- CACB, 2019. *Accreditation* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://cacb.ca/en/cacb-accreditation/> [Erişim Tarihi 15 Ocak 2019].
- COAM, 2018. *Mutual recognition agreement of professional qualifications between The Architects' Council of Europe (ACE) and The Canadian Architectural Licensing Authorities (CALA)* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.coam.org/media/Default%20Files/servicios/internacional/2018/CETA%20ACE-Canadian%20Architectural%20Licensing%20Authorities%20CALA.pdf> [Erişim Tarihi 20 Ocak 2019].

- EUR – LEX., 2013. *Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32005L0036> [Erişim Tarihi 20 Ocak 2019].
- EXAC, 2018., *Preparation guide for the EXAC 2018* [çevrimiçi]. Erişim adresi: http://www.exac.ca/fileadmin/documents/pdf/en/guide_preparation_en_2018_01.pdf [Erişim Tarihi 19 Ocak 2019].
- LEGIFRANCE, 2005. *Arrêté du 20 juillet 2005 relatif aux cycles de formation des études d'architecture conduisant au diplôme d'études en architecture conférant le grade de licence et au diplôme d'Etat d'architecte conférant le grade de master* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000812005#LEGIARTI000006445412> [Erişim Tarihi 20 Ocak 2019].
- MEK, 2005. *Sürekli mesleki gelişim Almanya* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://slideplayer.biz.tr/slide/2027853/> [Erişim Tarihi 17 Ocak 2019].
- MİAK, 2014. *MİAK Akreditasyon Koşulları – 2014* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mo.org.tr/miak/belge/dsp-Akreditasyonkosul.pdf> [Erişim Tarihi 14 Ocak 2019].
- MİMARLAR ODASI, 2016. *ACE politikaları 4, yaşam boyu öğrenmenin önemi ve sürekli mesleki gelişimi (SMG) sağlamada mesleğin rolü* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mo.org.tr/UIKDocs/ace4.pdf> [Erişim Tarihi 17 Ocak 2019].
- MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI 9, 2017. *Türkiye Mimarlık Politikası* [çevrimiçi]. Erişim adresi: https://arch.metu.edu.tr/system/files/news/2017/turkiye_mimarlik_politikasi_bt_20171109.pdf [Erişim Tarihi 14 Ocak 2019].
- MİMDAP, 2007. *SMG'ye dair örnek bir uygulama: Kanada örneği* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.mimdap.org/?p=2784> [Erişim Tarihi 14 Ocak 2019].
- MIUR, 2018. *Ministero dell'Istruzione e del Merito* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://www.miur.gov.it/web/guest/esami-di-stato> [Erişim Tarihi 20 Ocak 2019].
- NAAB, 2014. *Conditions for accreditation* [çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.naab.org/wp-content/uploads/01_Final-Approved-2014-NAAB-Conditions-for-Accreditation-2.pdf [Erişim Tarihi 14 Ocak 2019].
- NAAB, 2016. *Procedures for accreditation* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.naab.org/wp-content/uploads/2016/03/Full-Document.pdf> [Erişim Tarihi 15 Ocak 2019].
- NCARB, 2018a. *Become an architect* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.ncarb.org/become-architect/basics> [Erişim Tarihi 19 Ocak 2019].
- NCARB, 2018b. *State licensing board* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.ncarb.org/get-licensed/state-licensing-boards> [Erişim Tarihi 21 Ocak 2019].
- NCARB, 2018c. *Guidelines* [çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.ncarb.org/sites/default/files/EDU_Guidelines_0.pdf [Erişim Tarihi 21 Ocak 2019].

- NCARB, 2018d. *Foreign educated applicants* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.ncarb.org/get-licensed/foreign-applicants/educated> [Erişim Tarihi 21 Ocak 2019].
- NCARB, 2018e. *Foreign architects* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.ncarb.org/get-licensed/foreign-applicants/licensed> [Erişim Tarihi 21 Ocak 2019].
- NCARB, 2018f. *IPAL* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.ncarb.org/become-architect/ipal> [Erişim Tarihi 21 Ocak 2019].
- ORDRE DES ARCHITECTES, tb. *Conseil National De L'ordre Des Architectes* [çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.architectes.org/sites/default/files/atoms/files/hmo_cadre_et_priseencharge_fi_et_fc_0.pdf [Erişim Tarihi 19 Ocak 2019].
- RAIC, tb. *Continuing education for architects in Canada (Sürekli Mesleki Gelişim)* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.raic.org/raic/continuing-education-opportunities#Continuing%20Education%20for%20Architects%20in%20Canada> [Erişim Tarihi 17 Ocak 2019].
- RAIC, 2012. *Internship in architecture program, Canadian architectural licensing authorities / Third edition, January 2012* [çevrimiçi]. Erişim adresi: https://www.raic.org/sites/default/files/pub_resources/documents/iap_e.pdf [Erişim Tarihi 16 Ocak 2019].
- RIBA, 2014. *RIBA procedures for validation and validation criteria for UK and international courses and examinations in architecture* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.architecture.com/-/media/gathercontent/validation-procedures-and-criteria/additional-documents/validationprocedures2011secondrevision2may2014pdf.pdf> [Erişim Tarihi 15 Ocak 2019].
- RIBA, 2017. *RIBA policy note January 2017 mutual recognition of professional qualifications* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.architecture.com/-/media/gathercontent/mutual-recognition-of-professional-qualifications/additional-documents/ribapolicynotemutualrecognitionofqualificationsfinalpdf.pdf> [Erişim Tarihi 20 Ocak 2019].
- RIBA, 2018. *CPD* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.architecture.com/education-cpd-and-careers/cpd/fulfilling-your-cpd-obligations> [Erişim Tarihi 17 Ocak 2019].
- RIBA, 2019. *Pathways to qualify as an architect* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <https://www.architecture.com/education-cpd-and-careers/how-to-become-an-architect> [Erişim Tarihi 19 Şubat 2019].
- YÖK, tb. *Diploma denklik süreçleri* [çevrimiçi]. Erişim adresi: <http://yok.gov.tr/web/denklikbirimi/denklik-surecleri1> [Erişim Tarihi 22 Ocak 2019].

Tez

YÜCEL, S., 2015. *Türkiye’de mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi.

Gazete

ANONİM, 2010. *Yurtdışı yükseköğretim diplomaları denklik yönetmeliği*. [metin] T.C. Resmi Gazete. Haber tarihi: 6 Kasım 2010.

Biyografiler

Hande Nalçakan Özkan

2003 yılında lisans, 2006 yılında yüksek lisans ve 2020 yılında doktora çalışmalarını Yıldız Teknik Üniversitesi’nde tamamlamıştır. Meslek yaşamına 2003 yılında İstanbul’da başlamış, çeşitli mimarlık ofislerinde ve inşaat şirketlerinde çalışmalarını sürdürmüştür. Halihazırda Tekirdağ’da İz Mimarlık Ofisi’nde profesyonel olarak mimarlık hizmeti vermektedir.

Ayfer Aytuğ

Lisans eğitimini 1974’de İstanbul Teknik Üniversitesi’nde ve yüksek lisans eğitimini yine aynı üniversitede 1976 yılında tamamlamıştır. Doktora eğitimini 1987’de Yıldız Teknik Üniversitesi’nde tamamlamıştır. Halen Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nde görev yapmaktadır. Araştırma alanları mimarlık, bina bilgisi, mimari psikoloji, mimari tasarım eğitimi, mühendislik ve teknoloji olan Prof. Dr. Ayfer Aytuğ’un çok sayıda ulusal ve uluslararası makale, bildiri, tasarım çalışmaları vardır.